

საპოლიციო პატიმრობა

*ამონაწერი მე-2 საერთო ანგარიშიდან,
გამოქვეყნდა 1992 წელს*

36. წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს პოლიციის მიერ დაკავებულ პირთა სამ უფლებას: აღნიშნულ პირთა უფლება შეატყობინოს თავისი დაკავების ფაქტის შესახებ მესამე მხარეს, რომელსაც თვითონ არჩევს (ოჯახის წევრს, მეგობარს, საკონსულოს), უფლება ადვოკატზე და უფლება მოითხოვოს სამედიცინო შემოწმება იმ ექიმის მიერ, რომელსაც აირჩევს (დამატებით, ნებისმიერი სამედიცინო შემოწმება პოლიციის მიერ მოყვანილი ექიმის მიერ).¹ წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის აზრით, ეს არის სამი ძირითადი საშუალება დაკავებული პირების სასტიკი მოპყრობისაგან დასაცავად, რომელიც გამოიყენება თავისუფლების აღკვეთის საწყის ეტაპზე, იმისდა მიუხედავად, თუ როგორ აისახება ეს ეტაპი ამა თუ იმ სამართლებრივ სისტემაში (დაკავება, თავისუფლების აღკვეთა, სხვ.).

37. პოლიციის მიერ დაკავებულ პირებს გასაგებად და დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოთ მათი უფლებების შესახებ, მათ შორის 36-ე პარაგრაფში მოყვანილი უფლებებიც. შემდგომში, ნებისმიერი შესაძლებლობა, რომელიც შეეხება პოლიციის ორგანოს, დააყოვნოს ამ უკანასკნელი უფლებების განხორციელება რათა დაიცვას სამართლიანობის ინტერესები, ნათლად უნდა იქნას აღწერილი და მათი განცხადება მკაცრად შეზღუდული ვადებში. რაც შეეხება, უფრო კონკრეტულად, ადვოკატზე და იმ ექიმის მიერ, რომელიც არ არის პოლიციის მიერ მოყვანილი, სამედიცინო შემოწმების მოთხოვნის უფლებას, სისტემები, რომლითაც, გამონაკლისის სახით, ადვოკატები და ექიმები შესაძლებელია შერჩეულ იქნან შესაბამის პროფესიულ ორგანიზაციებთან წინასწარ შეთანხმებაში მოცემულ ჩამონათვალში, უკუაგდებს ამ უფლებების განხორციელების დაყოვნებას.

¹ ეს უფლება შემდგომში ფორმულირებულ იქნა შემდეგნაირად: უფლება ექიმზე, რომელიც მოიცავს უფლებას სამედიცინო შემოწმებაზე თავისი არჩეული ექიმის მიერ, თუ დაკავებული პირი ამას ისურვებს, (დამატებით, ნებისმიერ სამედიცინო შემოწმებაზე პოლიციის მიერ მოყვანილი ექიმის მიერ).

38. დაკავებული პირის უფლება ადვოკატზე მოიცავს უფლებას შეხვედეს ადვოკატს, ან მოინახულოს ადვოკატმა (ორივე შემთხვევაში, გარემოებებში, რომელიც უზრუნველყოფს მათი საუბრის კონფიდენციალურობას), ისევე, როგორც აღნიშნული პირის უფლება დაისწროს ადვოკატი დაკითხვის დროს.

რაც შეეხება დაკავებულის სამედიცინო შემოწმებას, ყველა ასეთი შემოწმება უნდა მოხდეს მოსმენისა და სასურველია, პოლიციის მუშაკთა თვალთვალის გარეშე. შემდგომში, ყოველი გამოკვლევის შედეგები, ისევე, როგორც დაკავებულის შესაბამისი განცხადებები და ექიმის რჩევები, ოფიციალურად უნდა იქნეს ჩაწერილი ექიმის მიერ და ხელმისაწვდომი იყოს დაკავებულისა და მისი ადვოკატისათვის.

39. დაკითხვის პროცესთან დაკავშირებით, წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი მიიჩნევს, რომ უნდა არსებობდეს კონკრეტული სახელმძღვანელო წესები, რომელთა მეშვეობითაც უნდა მოხდეს პოლიციის მიერ დაკითხვის წარმოება. ეს წესები ერთდროულად უნდა ეხებოდეს შემდეგ საკითხებს: დაკავებულის ინფორმირება დაკითხვის დამსწრეთა შესახებ (სახელი და/ან რაოდენობა); დაკითხვის სავარაუდო ხანგრძლივობა; დასვენების პერიოდი დაკითხვებსა და შესვენებები დაკითხვის განმავლობაში; ადგილი, სადაც შესაძლებელია მოხდეს დაკითხვა; კითხვის დასმისას, რა დროს მოეთხოვება დაკავებულს ფეხზე დგომა; იმ პირთა დაკითხვა, რომლებიც არიან ნარკოტიკული საშუალებების, ალკოჰოლის და ა.შ. ზემოქმედების ქვეშ. აგრეთვე, შესაძლოა იყოს მოთხოვნა, რომ თითოეული დაკითხვის დაწყებიდან დასრულებამდე წარმოებდეს დაკავებულისა და დამსწრე პირთა ნებისმიერი მოთხოვნის ჩანაწერის წარმოება.

წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი დაამატებდა, რომ პოლიციის დაკითხვების ელექტრონული ჩანაწერის წარმოება არის დაკავებულის კიდევ ერთი ქმედითი დაცვა სასტიკი მოპყრობისაგან (ისევე როგორც აქვს მნიშვნელოვანი სარგებელი თვით პოლიციისათვის).

40. წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი მიიჩნევს, რომ დაკავებულთა დაცვის ძირითადი საშუალებები გაძლიერდება (და პოლიციის მუშაკთა საქმიანობასაც შეძლებისდაგვარად ხელი შეეწყობა) თუ იარსებებს თითოეული დაკავებულისათვის განცალკევებული და ერთობლივი პატიმრობის ჩანაწერი, რომელშიც ჩაიწერება მისი პატიმრობის ყველა ასპექტი და სათანადო ქმედებები (როდის აღეკვეთა თავისუფლება და ამ ღონისძიების განხორციელების მიზეზები; როდის განემარტა უფლებები; დაზიანების ნიშნები, სულიერი ავადმყოფობა, სხვ.; გარდა ამისა, როდის დაუკავშირდა ოჯახს/საკონსულოს და ადვოკატს და როდის მოინახულეს მათ; როდის შესთავაზეს საჭმელი; როდის დაკითხეს; როდის გადაიყვანეს ან გაათავისუფლეს, სხვ.). სხვადასხვა გარემოებებისათვის (მაგალითად, პირის მფლობელობაში არსებული ნივთები, პირისათვის მისი უფლებების განმარტება და მათზე თანხმობა ან უარყოფა), მოპოვებულ უნდა იქნას დაკავებულის ხელმოწერა და თუ აუცილებელია, განმარტებულ უნდა იქნას ასეთი ხელმოწერის უქონლობა. შემდგომში, დაკავებულის ადვოკატს ხელი უნდა მიუწვდებოდეს ამგვარ დაკავების ჩანაწერზე.

41. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანი დაცვის საშუალებაა დაკავების დროს მოპყრობის თაობაზე საჩივრების შემსწავლელი დამოუკიდებელი მექანიზმის არსებობა.

42. პოლიციაში დაკავება, პრინციპში, ხდება შედარებით მოკლე დროით. შესაბამისად, არ უნდა მოველოდეთ, რომ პოლიციის დაწესებულებებში დაკავების მატერიალური პირობები ისეთივე იქნება, როგორც პატიმრობის სხვა ადგილებში, სადაც თავისუფლებააღკვეთილი შეიძლება იმყოფებოდნენ დროის ხანგრძლივი პერიოდით. თუმცა მატერიალურ უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული განსაზღვრული ელემენტარული მოთხოვნები უნდა სრულდებოდეს.

ყველა პოლიციის საკანი უნდა იყოს საკმაო ზომის პირთა იმ რაოდენობისათვის, რომელიც ჩვეულებრივ იქ თავსდება, ჰქონდეს შესაბამისი განათება (ე.ი. რომელიც საკმარისი იქნება კითხვისათვის, ძილის პერიოდის გამოკლებით) და ვენტილაცია. სასურველია, რომ საკნებში იყოს ბუნებრივი განათება. გარდა ამისა, საკნებში უნდა იყოს დასვენების საშუალებები (მაგალითად, იატაკზე დამაგრებული სკამი და მერხი), ხოლო პირები, რომლებიც იძულებული არიან დაკავების ქვეშ იმყოფებოდნენ ღამითაც, უზრუნველყოფილი უნდა იყვნენ სუფთა ლეიბითა და საბნით.

დაკავებულ პირებს ნება უნდა დაერთოთ დაიკმაყოფილონ ბუნებრივი საჭიროებები სუფთა და წესიერ პირობებში და უნდა შესთავაზონ დაბანვის შესაბამისი პირობები. საკვები უნდა მიეწოდოს ყოველდღიურად, სათანადო დროს, მათ შორის ნოციერი საჭმელი (ე.ი. რაიმე უფრო ნოციერი, ვიდრე სენდვიჩი).²

43. საკითხი იმის შესახებ თუ რა ჩაითვლება პოლიციის საკნისათვის (ან დაკავებულის/პატიმრის განთავსების ნებისმიერი სხვა სახეობისათვის) გონივრულ ზომად, რთული საკითხია. ასეთი შეფასების გაკეთებისას ანგარიშგასაწევია ბევრი ფაქტორი. თუმცა, წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის დელეგაციამ საჭიროდ ჩათვალა ამ საკითხზე მოეცა სახელმძღვანელო მაგალითები. დღეისათვის, პოლიციის განყოფილებათა საკნების შეფასებისას, რომლებიც გათვალისწინებულია ერთი დაკავებულისათვის, რამოდენიმე საათით დაკავებისას, გამოიყენება შემდეგი კრიტერიუმები (განხილული, როგორც უფრო სასურველი, ვიდრე მინიმალური სტანდარტი): 7კვადრატული მეტრი, 2 მეტრი ან მეტი კედლებს შორის, 2. 5 მეტრი იატაკსა და ჭერს შორის.

² წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი ასევე მხარს უჭერს, რომ 24 საათით ან უფრო მეტი დროით დაკავებულ პირებს, ყოველდღე, იმ დროით, რა დროითაც ეს შესაძლებელია, შესთავაზონ ფიზიკური ვარჯიში სუფთა ჰაერზე.